יש לומר דאע"ג דחייב בכבוד רבו

110

ר"מ דכבודו ומוראו ככבוד ומורא

השם ותירן דכל המוקש אינו שוה

לגמרי אל המקיש משא"כ מורא

רבך כמורא שמים דדרשוהו מן את

ה׳ אלהיך תירא לרבות רבו הרי

נכתבו שני המוראות במקרא א'

להודיע שהם שוים לגמרי עכ"ל.

ולא נהירא דודאי כל מידי דהוקש

לחבירו אין ביניהם חילוק כלל והטור

לא נתכוין בזה להוכיח שמורא רבך

יותר ממורא אב שזהו הוכיה כבר

במה שאמר שמביאו לחיי עולם הבא

אלא דכאן קשה לו על מה שאמר

שחין מורא כמורא רבו והלא איפכא

עוה"ז ורבו מביאו לחיי עולם הבא ואין לך כבוד ככבוד רבו

רכוב א א. אביו כו'. ז"ל ד"מ ולרבו יותר כו' יש ללמוד מזו דמי רכוב א (א) יותר מבשל אביו. הטור סיים שאביו מביאו לחיי שאביו הוא רבו קורא אותו רבי ולא אבא מורי וכן מוכח ר"פ הזהב דקרי ליה ר"ש לרבי אביו ר' ונראה לי דהיינו דוקא ומורא כמוראו ואמרו חכמים ומורא רבך כמורא שמים והקשה אם הוא רבו מובהק כו' עכ"ל ולריך עיון שאין נוהגין כן הלכך בפרישה אם כן מאי יותר מאביו הא גם באביו כתב רבינו ריש סימן

א משנה ב"מ דף ל"ג ע"ל ובסוף כריתות בח. : ב מימרות דאמוראי סנהדרין דף ק"י ע"ח: ג לשון רמב"ס בפ"ה מהלכות תלמוד תורה שסובר שוה פי חולק על רבו : ד ברייתה שם דף ה' ע"ב: ה ברייתה שם: ו מימרה : לרכל עירובין דף ק"ג ע"ל

כנסת הגדולה

שנחתר לתשה בסיני וכן בנביאים וכתובים גם בקריאתם אין אנו מוסיפין בה דבר יותר ממה שהוא בכתיבתו ומה שהביא ראיה שבעל החלמוד לא הכיא ממר בר רב אשי אלא לומר שהוא היה משנה שם אביו אם היה אומר הכ"מ או ז"ל כזה לא דבר התלמוד ולא הולרך לבארו דודאי היה עושה כדתנים בברייתה היברה דאפשר לומר דלא הביא ממר כר רב אשי ממה שהיה אומר למתורגמן אבל ראייתו היא שהרי מר בר רב אשי כשהיה לא היה אומר ז"ל אלא אמר רב אשי וגם זה אינו כלום היאך היה מוכירו בשמו אלא שהוא היה מוכיר את אביו כשם אבא מארי וגם היה אומר ז"ל אלא שמסדר התלמוד כתב רב אשי במקום מה שהיה אומר בנו אבא מארי ומיהו אין זו דחיה שמסדר התלמוד והחותמו היה רב אשי ועוד אם ראייתו הוא ממ"ש בתלמוד ליתי מכל החכמים ומרבינת ורב תשי שהיו מזכירי לחכמי שקדמום ולרבם ולה סיו הומרים ז"ל ובחמת

ברכי יוסף

(סימן רמ"ב סעיף ב' בשו"ע) יכל המהרהר אחר רבו וכו' לדברי הרב מופת הדור מהר"ח אבואלעפיא בספרו הנורא עץ החיים פרשת בהעלותך על פסוק ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה מוכח דהבין הרב ז"ל דהא דאמרינן כל המהרהר אחרי רבו וכו' היינו במחשבה לבד כאשר יראה המעיין בדבריו וק"ק דהא דאמרינן בפרק חלק ק"י כל המהרהר אחרי רצו כאלו מהרהר אחר השפינה מסיים בה שנאמר וידבר העם באלהים ובמשה והרי דלאו במחשבה קאמר דהא הרסור ליף לה מדכתיב וידבר העם וכבר רש"י פירשה מהרהר מחפה עליו דברים וכן פירע באגדתיה מהרק"ה וכפי זה לא קשיא מה שהקשה מעיל שמואל בהגהות הרמב"ם פ"ה דתלמוד תורה דמהרהר

יותר משל אביו מכל מקום יותר יש להרותו בשם אב המיוחד לו מילדותו וגם מסתמא האב מוחל על כבודו בזה כמו שנתבאר בא"ח סימו תע"ב סעיף ה' דבן אלל אביו אע"ם שהוא רבו מובחק לריך הסיבה אע"ג דתלמיד אלל רבו א"ל הסיבה משום דמסתמה אביו מוחל על כבוד רבו בזה וה"ה הכא ורבי שאני דהא אמרינן מימות משה עד רבי לא מלינו תורה וגדולה במקום אחד: ג ב. כל שקובע לו מדרש. כתוב בכסף משנה דר"ל דהיינו דוקא כשקובע עלמו להורות הוראות אבל מדברי הב"ח אינו נראה כן שכתב דר"ל דכיון שהוא קובע לו מדרש הרי הוא חולק על שררתו של תבו ותדע שהרי אפי׳ לבדוק סכין שא שחיטה שאינו שום הוראה כלל אקור משום כבוד של רבו כו' (בזמן הש"ם) ועיין בתשובת מהרי"ך מקראקא ר"ם י"ט: ג. אבל כו'. ומלברי מהרי"ק שורש קס"ט לא נראה כן שכ' שם להוכיח אפילו היה תלמידו אם

הלכות כבוד רבו ות"ח

רמב שלא להורות כפני הרב ודין רב שמחל על כבודו. ובו לו סעיפים:

א [א] א חייב אדם (א) בכבוד רבו ויראתו (א) יותר מבשל אביו:

הגה ל [2] אביו שסוא רבו מובסק קורא אותו בדברו רבו [3] אבל ברבו שלין מובסק קורא אותו (ל) אבל. (סברת הרב ממשמעות ברבו שאין מובסק קורא אותו (ל) : (מש"ס ר"פ הזהב

ב - כל החולק על רבו כחולק על השכינה וכל העושה מריכה עם רבו כעושה עם השכינה וכל המתרעם עליו כאילו מתרעם על השכינה וכל המהרהר אחר רבו כמהרהר אחר השכינה: ג נדו ג איזהו חולק על רבו ב כל (כ) שקובע לו מדרש ויושב ודורש ומלמד והו י שלא ברשות רבו ורבו קיים האף ע"פ שהוא במדינה אחרת: הגה ג [ר] אבל (ב) מותר לחלוק עליו באיזה פסק או (ג) הוראה אם יש לו ראיות והוכחות לדבריו שהדין עמו. (פסקי מהרא"י סימן רל"ח): י אסור לאדם להורות (ג) לפני רבו ניז לעולם

הגה ד ואפילו נטילת (ד) רשות לא מהני תוך (ב) שלש פרסאות אס הוא רבו מוכהק (ב"י בשם תוס' פ"ק דסנהדרין ומהרי"ק שורש : (ס"ט ואגודה שם וסמ"ק סוף עשין י"ג בשם ר"י ופרק אע"פ)

הוא דמורא אב הוא יותר שהרי הוקשה למורא המקום ממילא נסתר המעלה שאמר כבר ברב ותירן דגם ברב מלינו זה שהרי א"ח מורא רבך כו׳ ונמלא ששפיר נשארה המעלה של הרב (מלד) שאמר כבר מלד שמביאו לחיי עולם הבא : ד (ב) שלש פרסאות. נלמד ממחנה ישראל וכל המורה לפניו חייב מיתה: שהיה כשיעור זה וכתיב והיה יבוא אל משה: כל מבקש ה׳

אח"כ נתחכם יכול לחלוק עליו ולהורות בפניו אפילו להלכה ממה שחלק ריש לקיש על רבי יוחנן ודוחק לומר דקים ליה דר"ל לא היה חולק אלא מסברא ולענין מה שהביא מהרא"י שם ראיה שכך היה דרכה של התורה מימות התנאים ואמוראים וגאונים בכמה מקומות י"ל דהיינו בנטילת רשות או שמת וכדלקמן ס"ד ול"ע: ד ד. ואפי׳ גמילת כר׳. ודעת הראב"ד והרשב"א בתשו׳ סי׳ קי"א והריב"ש סימן רע"א דנטילת רשות מהני אפי׳ תוך ג׳ פרסאות:

ביאור הגר"א

בס"ר בש"ע אפי הוא בסוף כו' או עד כו': [ו] אבל כו'. דבכמה מקומות מצינו שהיו חולקין על אביהם ורבם כמ"ש בקדושין מ"ב א' ור"נ כר' וכן רבי עם רשב"ג: ד [ז] לעולם.

רמב א [א] הייב כו'. מתני סוף כריתות: [ב] אכיו כו'. רפ"ד דב"מ: [ג] אבל כו'. קדושין ל"א כ' כי הא דמר בר"א כו': ג [ד] איזהו כו'. כמ"ש בפ"ד דברכות (כ"ז ב') והחולק על ישיבתו כו' והיינו בכה"ג: [ה] שלא כו' אע"פ כו'. כמ"ש פתחי תשוכה

רבוב א (א) בכבוד רבו. עיין נתשונת רדב"ו החדשות סימן ד"ש שכתב במי שעלה רבו

ואפי׳ אם קראוהו לא יעלה דמוטב שיבא עשה דכבוד תורה וידחה מה שאמרו מי שקורין

אותו לקרוא ואינו עולה עליו הכתוב אותר כו' דכיון דמשום כבוד רבו עביד הכי ליכא

בזיון התורה ואם מה שקראו לרבו שלישי היה לכבוד הרב כמו שירת הים וכיולא פשיטא

דשרי ואם רבו נתן לו רשות בכל גוונא חייב לעלות עכ"ד ע"ש: ג (ב) מותר החדוק. עיין

בתשובת רדב"ז החדשות סימן תנ"ה. ועיין בשאילת יעב"ץ ח"א סימן ה' שהאריך הרבה כזה

והמציח עשרה פרטים בענין זה. ועיין בחשובת חוט השני סימן כי שגדול חלה התרעם עליו על השגתו על גדולי הקדמונים ומה גם לומר דחשממיט להו דברי הש"ס והפוסקים

שלישי לקרוא בתורה אינו רשאי התלמיד להיות הוא המשלים דאיכא זילותא לרבים

באר הימב

רמב א (א) אבא . כתב הש"ך ול"ע שאין נוהגין כן עכשיו אם אביו הוא רבו לקרוא אותו בשם רבי ונראה לי דמסתמא האב מוחל על כבודו בזה כמו

שכתוב בא"ח סימן תע"ב ס"ה גבי הסיבה ע"ש : ג (ג) שקובע . הטעם כתב הב"ח דכיון שהוא הובע לו מדרש הלא הוא חולק על שררתו של רבו: (ג) הוראה. כתב הש"ך דמדברי מהרי"ק לא משמע כן כי מה שהביאו ראיה לדין זה שכך הוא דרכה של תורה מימות התנאים ואמוראים וגאונים בכמה מקומות י"ל דהיינו בנטילת רשות או שמת כדלקמן ס"ד ול"ע עכ"ל: ד (ד) רשות . ודעת הראב"ד

והשיב לו שאין ע"ו להתרעם כי כן מצינו במחברים שככל דור ודור שלא נמנעו להשיג על גדולים שלפניהם חה הלשון אישתמיטתיה הוא לקות מהש"ם שכן מלינו כמה פעמים שאתרו על גדולי האמוראים והוא לשון נקיה ודרך כבוד לותר דבאותה שעה ששמע ממנו הדבר ההוא כי השכחה היא טבע אנושית כוללת כל האישים ואין חילוק בין רב למעט ע"ש שהאריך בזה ושם תמלא בקיאות נפלאות. וע"ן בספר שתי ידות להגאון מהר"ם די לומאלי"ו באצבע הרביעי שכתב כזה ענין מושכל: ד (ג) אשני רבו. ע"ן בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן ס"ד שכתב דלכן ראוי לכל מי שהגיע להוראה שלא יורה שום הוראה כלתי עיון תחלה

ברורות דרך משא ומתן אבל לא לקבוע ישיבה ולדרוש ברבים. ואל"ל שאם עמדו למנון שלא ימנה כנגד רבו עם החולקים עליו בכלל זה שלא לומר לאחרים רבי מחיר ואני אוסר אבל לכתוב לעצמו ראיומיו אף שהם כנגד רבו מותר. ולכתוב פסק או הוראה לאחרים נגד רבו אסור. וכי מותר לחלוק עליי בעירו מושר לאחרים נגד רבו אלו לאחרים רבי מחיר ואני אומר כך ואני אומר כך ואני אומר כך שה מה אב בכת בכו וראיומיו ולכתוב עליו דברי עלמו וראיומיו ולכתוב עליו דברי עלמו וראיומיו ולכתוב עליו דברי עלמו וראיומיו ולכתוב על מיש דאחר מותר לא המה רבי שים מהם הדרד"ו במשוכות יו שים יה הרד" בשונה לאחר בכי היה אומר וכי הרד"ו במשוכות וללאורים ועל הכל יהיו דבריו לשם ממים. הרדב"ו במשוכותיו כ"א ש"ל אחר בבי עלמו ודברי עלמו למדר רבי עקובא ודבר לאבד שלא ודברי ברבריו כי ע"ש ורבי שמעון מלמיד רבי עקובא ודל לאבד שלא ודברי דרבריו בשעום נגד רכו וה לאול לרבו ופשוט ועי לקתן סעיף ד' בהבה"ה וכאסרונים ובספר כנה"ג שוב בלימי שלפסה משובות הרדב"ו בתשובות סיי תל"ה: (שם טעיף ד') אשור "אדם להורוני ובספר משובה במ"ב מיות להוב במשוב מתוך על הרשום במורני ולאחרונים ובספר במשוב במשום הרדב"ו בתשובה מודה שלה ללאו של הרשום במכרנו ואמרו שהמורה בעל פה באין פותח הספר שלפניו קרוב ליכת בילה במור בעת להוב הרצב שנת עקב בתשום ובי הרצב שתיון בלה בלאת עיון מהלה בספר: אפילו מסם מופל החוד שהמורה בעל פה באין פותח הספר שלפניו בכורל שהיות בעת הרדב"ו במשום שלא וכל המת שה שלא כל מורה שלא שורה בלאו עיון מהלה בספר: אפילו מסם של שלה פרק הורע סף ""ג ומצ"ש בעירות של היא בהיות בהיו להל וכי משוב הורש שלה מהור"ם וור של שלה ביום המשל בהיו לא לרים משור בהיו להולה ומחורם בדיו לא להים הישור הע"ש במשום הישום בדיו לא להל מריה שלה העניה המשר הע"ב בשל המוב היש בת הישום הלא מהיה שלה משוב בתורה היש בת המשוב בת היו לאומה במת הם המור העור במור במול הוא המור המור המנו השני משוב בתבתי שם כל לתורה במת המורם היש בת המורה הישום בת המור המת הורש בת הישום בתורה מורב בת הישור המוני השום בת המורה היש מורב משום הישום בת היום המורה המוני המשוב בת הישום בת המורה המנו המור המוני המשוב בת היים המשום הוד במשום הודי במשום המורה המשום המשום המשום בת המורה המשום בת המורה המשום המשום בת המשום בת המור המשום בת המשום בת המציה המשום בת המשום בת המשום בת המורה בת ה לימלך עמהם כי היכי דנימטי שיבה מכשורה מהר"ם ן חביב בספר עזרת נשים בביאורו ס"ק קי"ח ומדבריו משמע דזה לפנים משודש הדין דהרי כתב כי היכי דנימטי שיבה וכי אבל החלה הוב היכיש בששבה סי שע"ח כמ"ש שם: כתבתי שם דכי אימה במתא צי דעל דמלה להודלה ומתונים בדין אל אריכי מתורת חיוב לימלך בשאר חכני השיר הכ"ץ בנ"ד מדי המה מתור ולא היי מולך לרבי יותנן ור"ל עמיה מד מול אמר"ץ בנ"ד בסי הם מתא רבי משגרה של מול מרכי להלכה כשערות ראשי ולמעשה בי פעמים והן שובי אלא מרץ ומנין בגין כן לרסתכון כמי ונייתות אם לה לא מעשה ומעשה שהייתי מוליא אם לא שעמתי אותו מרכי להלכה כשערות ראשי ולמעשה בי פעמים והן שובדא לא אמא קומו רבי אלא תרין זמנין בגין כן לרסתכון כמי וכתב על זה מל לן ייתי על יאם לההר מלהורות בדבר שאינו ברור לו מאד שיירף עמו חכמו העור ב"ך בכדק הבית ההגחות מרדכי פ"ק דיבמות אם ראובן פירש מתאכל שוראה לי שאמור לאכלי של המוען נוהג הייתר יכול ראובן לשמון על שמעון שיאסילנו וכי. ועמ"ש הרב פר"ח א"ח סימן תל"ו במובנית משאה משה מ"ל י"ד: עיר א" שנהגו לעשות על פי פוסק א" בין להקל בון להחמרי ושמיש שה מתורין נוהג בי אומור להיה שהם מתורין נוהג בי אומור להשוב בו אים וכי. שו"ת לאמן שמואל סי רכ"ג גים ששוע בכללים ועמ"ש בובה בא"ו בין וחב בו איסור להפרשה באור ביו להיה ב"י ביה הביא ביו וכי שוות באור המשוע הבה בו"מ ביו המשה בו"ח שוו בי". שו"ת לאמן שמואל סי ל"א וע" במשובת מהר"ר שמואל דוריך הכהן הובאה בשו"ח מות ב" ב" בי"ח שה מהל מוב" מהוב היום ב"ח שוו בי". שוו בי" שוו בי" שוו מה לאו שוואל סי ל"א וע" במשובת מהר"ר שמואל דוריך הכהן הובאה בשו"ח ב"

בליון מהרש"א

(סימן רמ"ב ש"ע ס"ד) און חילוק בין ת"ח לשם חכמים דחכמים גדולים בשם ת"ח מקרי ואינו יוצא מיד מפילו המ"ב ש"ע ס"ד) אסור לארם לאדם להורות לפני רבו וכר. תלמיד קטן שאין מתשיכון דכריי ואינו יוצא מגדר חכם אלא שם תלמיד לחוד כ"מ מלשוו רמב"ם הל' ת"ת וע' ת' מהר"ש הלוי יו"ד ס"ט: וסימו רמ"ב מליו אפילו הכי אלא שם תלמיד לחוד כ"מ מלשוו רמב"ם הל' ת"ת וע' ת' מהר"ש הלוי יו"ד ס"ט: וסימו רמ"ב